خود نەخوڵقان...خود تەقاندنەوەیەک نیە؟

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا
anwarrashyawla@yahoo.ca

خۆتەقاندنەوە تەنێ مەترسیەک نیە لەسەر پەلوپۆخستن و گچکە کردنەوە و هەلاهەلاکردنی دەستبلاوی و دڵاوایی و عیشوەگەری نیگا نووربەخشەکانی خود و بەس، بەڵکو سرینەوەی پایە و بنەچەی داب و نەریتی هێزە پڕ پرشنگەکانی شکۆی خودیشە....!

ئەو خودبێوەرییەی(self –denying) بەر لە هەرکەس پشتشکێن، و پشتیکەری ویستی خۆدارییانەی ڕۆح و جەستەی خۆیەتی.

خودبێوەرییەک نەتوانێ بە پایەبەرزییەکانی گیانی خۆی.. دڵی خۆی شادبکات، ناتوانێت و لە دەستینایەت ئارامیەک ڕێنوێنی بکا، و ئازاری دەروونی دەورووبەرەکەی نەدات.

خودبێوەرییەک نەتوانێ جوانیەکانی ژیانی خۆی بدۆزێتەوە و بخوڵقێنی و کەوی بکا.. ناتوانێت و لە دەستینایەت کەوی تەوتەمێک نەبێ، وتاغوتێک بەسەر سەری خۆیەوە نەخوڵقێنێ تا هەستی بێڕەزاییانەی خۆی و غولەکەی لەسەر لەوحی دەرونی یەکتر هەڵنەکۆڵن، و جەستەی ژار و زوخاوی نیازخراپیان لە سەرمەشقیەکانی یەک هەڵنەسوون، و بۆ تازەکردنەوەی هێنانە زمانی شەڕەنگێزییان لیک لە دەمی بێویژدانانەی یەکتر قەرز نەکەن و نەتکێنن .

خودبێوەرییەک کە بەختیارییەکی ڕووڕاستی نەبێ بۆ بەخشین؛ جگە لە دەرفەت بۆ دڕییە هەزار ڕووەکەی چیتر ببەخشێ؟ مەگەر چزوی پێوەدان چونکە خۆیشی پێوەدراوە. تۆ بڵێی لە زەوی بێزەوقی بەدخوازیدا، زوڵاڵی چاکەخوازییەک ئەهوەن.. ئەهوەن هەڵبقوڵێ؟

خودبێوەرییەک دەرونی.. ڕازی .. هۆشی.. خواست و خولیای ناپاک و نەحەساوە بێت؛ لەدەستینایەت و مەحاڵێکە، خۆبردوانە پەسەندخوازێکی پاک و حەساوگەش بێت بۆ کەسیتر.

خودبێوەری سەراسەر گەوجێتی جاڕدانەکەی لەوەدایە ؛ بە ورەوە خۆبەختکەرە بۆ ئامانجگەلێکی خواروخێچی بێ بەڵگەی وەها کە پڕە لە بەدبەختی بۆ کامەرانیەکانی خۆیی، و بێحورمەتیکردنە بە جوانی و چێژی لێبوردەییە جۆراوجۆرەکانی ئیمان ، کە لە قوڵاییەکانیدا خوداش بەو جوانی و گونجان و تەبایی و لێبوردەییانە ڕۆحپۆش و سیخناخ و بارگاوییە. کە ئاوێزان بووە بە دەنگ و ڕەنگ و بۆی ڕۆح و مانا دینامیکی و ستاتیکیەکانی جەستە.

ئاخر ناکرێ دەروونێکی ناپوخت و وشک و دەغەزار و ڕەقبیت، و بخوازی دۆستی فریشتە خوت هەبێ. کۆیلە و کەودەن بیت و ڕۆح شەلاڵ بیت بە بوێری و ڕۆشناییەکانی ئازادی.

بێبال بیت و بخوازی مامۆستای خۆشگوزەرانی بەرزە فڕینەکان بیت. گەرچی (مرۆڤی ئازاد لە فیکری مەرگدایە، بەڵام حیکمەتی ئەم مرۆڤە لەوەدا نیە کە بیر لە مردن دەکاتەوە بەڵکو بیرلە ژیان دەکاتەوە– سپینۆزا–)

خود بێوەرییەکی فریوخواردوو ستایشکەری لە خشتەبراوە کە پشت ئەستوورە بە هەڵوەشاندنەوە و وێرانکردنی هەناوی دنیا و ژیانێک، کە نەگونجاوە بۆ پارێزگاری لە فەرمانڕەواییەتی وەهمە مەزهەبی و ئایدۆلۆژییە ڕۆحپەرپوەکانی ئەو، ئەو وەهمەی وێستگەی ئەو دیدە بە بێزانەیە کە بە بەهانەی گەڕانەوەی حورمەت بۆ ڕۆح؛ دەبێ بێحورمەتی بە جەستەیەک بکەیت کە بووەتە زیندان و سەبەبکاری ئازاد نەبوونی ئەفسانەکانی ئەو ڕۆحە، ئەم

متمانەیەش لەسەر دەستی ئەوانەدا بەڕێوە دەچێت کە لە پێش هەر شتێکدا توانای خۆ بە تەوتەم کردنیان هەیە لەسەر ئەو ڕۆحە نەخۆشانە، تا ئەم جەستانە ئامادەیی خۆ بە قوربانکردنیان تیا هەبێت.

واتە بۆ خاترجەمبوون و پاسەوانیکردنی دەسەڵاتی ڕەهای تەوتەم ؛خۆت و ئاگاییت فەرامۆش بکە.. تا دنیایەک کە جێی خراپترین خراپەکانە کۆتایی پێ بێت،

ئەم ئەزمونەش مەیسەر نابێت هەتاوەکو لە نێوان جەستە و ڕۆحدا هەڵبژاردنێک یا دروستر دابەشبون و یەکلاکردنەوەیەک ڕوونەدات! ئەو مافی بوێرییەش بە کەسە خۆتەقێنەرەوەکەوە پەیوەست نیە تا دەستنیشانی ئاراستەکانی بکات، بەڵکو ئەوە پێشگۆیی پەیک و بانگهێشتنی تەوتەمە ئەم تاقیکردنەوە بە دیمەنکراوە موعتەبەر و پیرۆز دەکات بۆ گوێڕایەڵەکانی، و زمانزالآنە و فەرماندەرانە پێیاندەڵێت: لە دوای فیداکاری فەزیلەتەکانی دڵ و مێشکی ئێوە، کە بەشداربوون لە سەرەونگۆمکردنی سەرچاوەکانی ئەو دنیا پۆخڵبووە بە شاوەتبازی شەیتانەکان.. جەستە نارِەسەنە بێلایەنەکانیش کە تا ئێستا دوو دڵن و ئیمانیان نەهێناوە بە ڕێگای هەقی ئێوە، ژیانیان کە نایابترینیانە بۆیان؛ با نەمێنن . سەرکەوتنی ڕاستەقینەتان ئەوەیە کە لە ڕێگەی جەستەتانەوە خۆ و ئەویتر تەفروتوناکردن ، گەیشتنە بە شادی و گەورەترین لەزەتی ئیمان ! (هەرکەس نەتوانێ بە فەرمانی خۆی بکا، فەرمانی لەسەر دەدەن – نیچە –)

ئەو دڵ و مێشک و جەستەیەی کە چیتر ئۆقرەگرتوو تاپۆکراوی خۆتەقێنەرەوەکە نیە، و سروشت و تاراجی هەموو شتەکانی بووە بە هی ئەو – واتە– ڕاوێژ و فتواکانی تەوتەم .

لێرەدایە کە شادی بریتی نەبێ (لە شادی بیر کاتێک دانایی و زانین وەردەگرێت.. وە چێژوەرگرتن کە هی جەستەیە و خۆشی پێدەگەێنێت – پرۆدیکۆس –)

ئەوە تامەزرۆیی خەیاڵ خاوی و ئەندێشە لغاونەکراوە بە قسەهاتووەکانی تەوتەمە، لە داب و نەریتی خومخانەکەیدا دەتوانێ ڕەنگی هەموو نادادپەروەرییەک بە دادپەروەری.. و هەموو نادینیەک بە دین لای موریدە بیر و جەستە خەسیوبووەکانی ساغبکاتەوە ! بۆیە (زەحمەتە مرۆڤ بە ڕاستی چاکبێت، گەر لە جەستە و بیریدا تەندروست نەبێت–سایمۆنیدێس–)

کەوابێ بۆ ڕۆچوون و ناسینەوەی نەخشە و فەرهەنگی خۆتەقاندنەوەکان و دنەدەرەکانی، دەکەوینە بەردەم چەمک و دەستەواژەگەلێک کە ناکرێ چاوپۆشی لێبکرێ و نابینابگیرێت و ڕاشکاوانە ئالیاتەکانی ئاوەڵانەکرێن وەکو بایەخەکانی: خود.. و داب و نەریتەکانی/ خود.. و دنیاکەی/ خود..و ماهیەتەکانی/ خود.. و تەوتەم و باوەڕ و دانپیانانەکانی /

لێرەوەیە تێدەگەین چین ئەو شتە ناقۆڵاییانەی خود بە مایەپوچیەکانی بەند دەکەن و دەیکەنە بابەتی زەربە و دروستکردنی نەفرەتیەکانی دەرکردنی تەوتەمیانەی خۆیان نەک بە پێچەوانەوە! کە خود بلێت:(من بە هەموو شتێکمەوە تەنها جەستەم؛ ڕۆحیش تەنها وشەیەکی ڕەهاکراوە؛ بۆ دیاریکردنی بەشێکی ئەم جەستەیە– نیچە –) ڕەچاو نەکردنی ئەو ڕایەڵ و هێمایانەی هەرێمی سەرەوە ، دەکاتە نەچونەوە سەر نرخی دەستبەسەراگیراوی ئەو خودە تاسە نەژیاو، و ویست شکست، و ئەفیونخواردوانەی (ڕووبەری باوەڕییان لە ئەندازەی بیرکردنەوەیان زیاترە – نیچە–).

بۆچی ساتەوەختێک باوەڕ وەک یەکێک لە پشکە جیاوازەکانی ناو ئێمە، جبەخانەی هەرا و زەنای یەقینە سەپێنەرەکانی خۆی پاندەکاتەوە بەسەر تەواوی وتوویژ و پێکهاتەکانی ترماندا، و دەبێتە زمانحاڵی کۆی وزەکانی بیرکردنەوە و ئەندێشە و ئیرادە و نائاگایی و مەزنە و

چالاکی و گشت حاڵەتەکانی ترمان و چۆکیان پێدادەدا، یەکەندەر و نیشانەکانی سەروسەکوتی تەنگژەی دەمارگیریش سەرهەڵدەدەن؟

چونکە دەبێ لەو نەزانینە نهێنیدارەی بوونی فەرهەنگە هیوابڕاو و هاکەزاییەی خۆمان حاڵی ببین کە :

(ئێمە لە چەندین بەشی جیاواز دروستبوینە کە هەر یەکەیان حەزی بە دەرکەوتنە و ئێمە تەنها دەتوانین بەرپرسیارێتی ئەنجامی ئەم ڕێکەوتنە وە ئەستۆ بگرین؛ نەوەک حاڵەتی دەرونی هەر بەشێک – ئیرڤین یالوم ئێم.دی –)

6.2.2007

فینلاند